

Republica Moldova și Ucraina în contextul procesului de europeanizare și globalizare

Republica Moldova și Ucraina, până la 1991, au avut o istorie multiseculară comună, evoluată și monitorizată de imperiile coloniale. După obținerea independenței, Republica Moldova și Ucraina, nu doar ca state vecine, ci și în calitate de țări cu mai multe tangențe comune, au construit instituțiile statului și au inițiat mai multe proiecte de colaborare în contextul politicii procesului de europeanizare și globalizare.

În acest sens, menționăm doar cele mai importante. Astfel, la 25 iunie 1992, prin semnarea Declarației de la Istanbul, a fost oficial lansată inițiativa **Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN)**. Fondatorii OCEMN sunt 11 state: cinci țări balcanice (Albania, Bulgaria, Grecia, România, Turcia), trei țări riverane Mării Negre (Republica Moldova, Federația Rusă, Ucraina) și trei state caucaziene (Armenia, Azerbaidjan, Georgia). Această primă acțiune în lansarea Ucrainei și Republicii Moldova în promovarea conținuturilor relațiilor internaționale a fost cauzată de idealurile procesului de europeanizare, dictate de aprofundarea regiunilor Bătrânului Continent și unite prin promovarea unei politici comune în utilizarea resurselor umane și naturale, surselor energetice (cu preponderență petrol și gaz), cât și amplasarea unor trasee de tranzit cu caracter strategic. La 25 iunie 1992, de asemenea la Istanbul, șefii de stat și de guvern ale țărilor semnatare OCEMN, au remarcat în cadrul unei reuniuni extraordinare, aniversarea a 10 ani de la crearea cooperării economice a Mării Negre. Summit-ul aniversar OCEMN a oferit posibilitatea evocării cooperării organizațiilor în cei 10 ani de activitate de la lansarea procesului de cooperare în zona Mării Negre. În acest sens, Republica Moldova și Ucraina, ca membri acestei organizații internaționale, au insistat asupra plasării acesteia la o nouă etapă de dezvoltare prin lansarea altor inițiative și proiecte regionale, ca de exemplu securitatea și stabilitatea regională și cooperarea multidimensională cu Uniunea Europeană.

Al doilea proiect european, asupra căruia au depus eforturi considerabile Republica Moldova și Ucraina, a fost **Acordul de Parteneriat și Colaborare (APC)**, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998, după determinarea cadrului legislativ între Republica Moldova și UE. APC, instituit pentru o perioadă de 10 ani, avea următoarele obiective: continuarea dialogului politic; promovarea comerțului și a investițiilor; cooperarea în domeniul legislativ, economic, social, financiar și cultural; susținerea eforturilor întru consolidarea democrației; dezvoltarea relațiilor economice naționale și finalizarea procesului de tranziție la economia de piață. Aceste condiții au fost de fapt identice pentru Republica Moldova și Ucraina. Ulterior, Republica Moldova și Ucraina au devenit membre

ale Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. Țările noastre au început să participe la activitățile Conferinței Europene.

Un alt factor important îl constituie apropierea geografică de frontierele Uniunii Europene ale Republicii Moldova și Ucraina. În 2004, s-au produs evenimente deosebit de importante: la 2 aprilie 2004, șapte noi state devin membre ale NATO, printre ele și România. Astfel frontiera de vest a țării noastre devine frontieră cu Alianța Nord-atlantică. La 1 mai 2004, aderarea a zece noi membre la Uniunea Europeană, apropie și mai mult Republica Moldova și Ucraina de spațiul UE. Aceste fenomene au impulsionat considerabil conținutul relațiilor internaționale, între Uniunea Europeană, Republica Moldova și Ucraina. Iar în 2002, Marea Britanie și Suedia au lansat ideea de a oferi Republicii Moldova și Ucrainei, statul de vecini speciali ai UE. La 11 martie 2003, este emisă Comunicarea Comisiei Europene sub genericul „Europa lărgită – vecinătatea: un nou cadru propus pentru relațiile cu vecinii UE de la Est și Sud”. Acest document propune Republicii Moldova și Ucrainei colaborarea cu UE în următoarele domenii:

- extinderea pieții interne și a structurilor de delimitare;
- relațiilor preferențiale comerciale în deschiderea pieței;
- implicarea politică mai activă a UE în prevenirea conflictelor și aplanarea crizelor;
- noi instrumente de promovare și protecția investițiilor;
- sprijinirea în procesul de integrare și în sistemul mondial de comerț;
- intensificarea asistenței și ajustarea acesteia după necesități;
- noi surse de finanțare;

A urmat un șir de alte activități, ca de exemplu deschiderea misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova în Suedia, Cehia, Letonia, Estonia, Lituania, Serbia și Muntenegru; deschiderea misiunii diplomatice în RM pe lângă UE și alte acțiuni. Același proces, a decurs în paralel și în statul vecin Ucraina. În acest sens, Republica Moldova și Ucraina s-a consultat și sprijinit reciproc.

Un rol important întru promovarea relațiilor bilaterale între Republica Moldova și Ucraina, cât și activitatea lor comună în promovarea procesului de europenizare, l-a avut crearea în martie 2003 a mecanismului de **cooperare trilaterală Republica Moldova – Ucraina – UE**, în special în domeniul problemelor de frontieră.

Al treilea proiect comun moldo-ucrainean îl constituie crearea **Euroregiunii „Dunărea de Jos”**. La acest proiect, parte integră o constituie și România. Euroregiunea „Dunărea de Jos” a fost creată, la 14 august 1998. Din această structură fac parte raioanele Cahul și Cantemir din Republica Moldova, județele românești Tulcea, Brăila, Galați și regiunea ucraineană Odessa. Ulterior,

prin semnarea unui acord de cooperare transfrontalieră, euroregiunea „Dunărea de Jos” devine organizație internațională cu statutul de persoană juridică și sediul permanent la Galați. Printre prioritățile de activitate a euroregiunii sunt:

- implementarea strategii de dezvoltare a euroregiunii „Dunărea de Jos” și elaborarea strategiei pentru anii 2010-2015;
- atragerea de fonduri prin implementare de proiecte în cadrul programului operațional de cooperare transfrontalieră România-Ucraina-Moldova;
- crearea centrului multicultural „Dunărea de Jos”;
- îmbunătățirea condițiilor de trecere a frontierei pentru persoane pe ruta Tulcea-Izmail;
- sprijinirea dezvoltării regionale prin înființarea unor obiective economice transfrontaliere la Cahul și Galați;
- crearea centrului transfrontalier pentru dezvoltarea activităților inovatoare și de cercetare în vederea organizării unor activități comune;
- dezvoltarea schimburilor comerciale între parteneri din cadrul regiunii;

Unele proiecte comune deja sunt finalizate. Alte unsprezece sunt în curs de implementare. În acest sens, euroregiunea „Dunărea de Jos” este una dintre cele mai active formate de cooperare europeană.

Al patrulea proiect comun de integrare europeană a Republicii Moldova și Ucrainei îl constituie Acordul de constituire a **Euroregiunii „Prutul de Sus”**, semnat la Botoșani, România, la 22 septembrie 2000. În calitate de parteneri sunt prezenți, din partea Ucrainei- regiunea Cernăuți, Republica Moldova - orașele Bălți și Edineț și România – județele Botoșani și Suceava. În cadrul programului se realizează 21 de proiecte, cu beneficiari eligibili din Republica Moldova și Ucraina. Alte cinci proiecte deja au fost realizate, avându-i ca parteneri activi pe administrația regională de stat Cernăuți și parteneri din România și Republica Moldova.

Al cincilea proiect a fost lansat la 30 noiembrie 2005, la solicitarea comună a președinților Republicii Moldova și Ucrainei de a organiza misiunea Uniunii Europene de asistență la frontiera între Moldova și Ucraina (**EUBAM**). Misiunea este finanțată de Uniunea Europeană, constituie un organ consultativ și tehnic și nu are împuterniciri executive. Obiectivele EUBAM sunt:

- consolidarea controlului frontalier;
- aproximarea standardelor agenților de frontieră și organelor de drept la standardele UE;
- prevenirea crimelor legate de sectorul transfrontalier;
- sporirea veniturilor vamei;
- susținerea partenerilor în eforturile de combatere a corupției la nivel operațional și tactic;

- implementarea conceptului de management frontalier integrat;
- contribuirea și soluționarea conflictelor din Transnistria;
- sporirea gradului de conștientizare publică a securității și managementului frontalier;

O atenție deosebită este acordată problemei corupției. În acest context, au fost create două puncte de trecere - **Tudora –Starokazacie** și **Otaci – Moghiliiv – Podolski**. Bugetul anual al misiunii constituie 12 milioane euro. Mandatul misiunii a fost extins deja de trei ori (2007, 2009 și 2011) iar mandatul curent expiră la 30 noiembrie 2015. Mandatul EUBAM permite misiunii să:

- fie prezentă și să urmărească procesul de vămuire și controale la frontieră;
- examineze documente și înregistrări efectuate la traversarea frontierei;
- ofere asistență în prevenirea contrabandei și trafic de persoane;
- solicite reexaminarea și reevaluarea oricărui lot de mărfuri;
- efectueze vize inopinate în orice punct de la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv la pichetele de grăniceri, posturile vamale, oficiile de tranzit, posturile de poliție, oficiile de acumulare a veniturile precum și pe drumurile de tranzit;
- să se deplaseze liber pe teritoriul Moldovei și Ucrainei;
- să utilizeze toate drumurile și podurile fără achitarea taxelor sau plăților;
- traverseze frontiera de stat moldo-ucraineană, trecând doar controlul strict necesar și fără tergiversare;
- aibă acces la echipamentul de telecomunicații;
- importe și exporte mărfuri pentru uzul oficial al misiunii;

Partenerii EUBAM sunt:

- serviciul de stat grăniceri ai Ucrainei;
- serviciul de stat vamal al Ucrainei;
- serviciul de grăniceri a Republicii Moldova;
- serviciul vamal al Republicii Moldova;

Societatea Civilă,

Fiind o parte integră a strategii sale de comunicare, EUBAM a semnat o serie de acorduri de cooperare cu patru universități din Ucraina și două universități din Republica Moldova. Misiunea consideră, că o colaborare mai strânsă cu tineretul din Moldova și Ucraina (prin intermediul vizitelor și oficiile teritoriale EUBAM, zilele ușilor deschise, cursurilor de prelegeri și a școlilor de vară EUBAM) reprezintă cea mai eficientă modalitate de a promova valorile UE și a diminua substanțial problemele fundamentale precum este corupția. Universitățile partenere sunt:

- Universitatea Națională „Academia Juridică din Odessa”;

- Institutul regional de administrare publică din Odessa al Academiei Naționale de Administrare publică;
- Oficiul Președintelui Ucrainei (IRAPO);
- Universitatea Națională din Odessa I.I. Mecinikov;
- Universitatea Economică de Stat din Odessa;
- Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM);
- Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM);

Al șaselea proiect de consolidarea procesului de europenizare, îl constituie mecanismul de negocieri în formatul „5+2” (**Chișinău-Tiraspol-OSCE-Federația Rusă-Ucraina + SUA-UE**), privind reglementarea conflictului Transnistrean, constituit în septembrie 2005.

Al șaptelea proiect de încadrare a Republicii Moldova și Ucrainei în promovarea procesului de europenizare, îl constituie semnarea la 23 mai 2006, în cadrul primului summit al șefilor de stat de la Kiev privind **Cooperarea în cadrul Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică (GUAM)**. Până atunci, exista un for consultativ GUAM, fondat la 10 octombrie 1997, la Strasbourg de către președinții statelor Georgia, Azerbaidjan, Republica Moldova și Ucraina. În perioada 18-19 iunie 2007 a avut loc al doilea summit GUAM într-un format extins. În calitate de invitați speciali au fost Președintele Poloniei, Lituaniei, României, Bulgariei, Estoniei, invitați din Austria, SUA, Japonia, OSCE, UNESCO, șefi ai misiunilor diplomatice.

Pentru prima dată, la summit-ul GUAM de la Baku, a fost lansat conceptul promovării idealurilor procesului de globalizare, trasându-se domenii prioritare de cooperare cu Japonia. Aici a fost lansat documentul sub genericul „Arca Libertății și prosperării în regiunea Mării Negre”. Trei luni mai târziu, la 16-24 septembrie 2007, la Tokyo, a avut loc un seminar în domeniul tehnologiei de economisire a energiei. Părțile au punctat asupra stabilității dezvoltării economiei de piață în statele GUAM, securitatea energetică, precum și schimbul de experiență în domeniul economisirii energiei.

Statele Unite ale Americii au acordat un interes sporit GUAMU-ului. Primul mare proiect a fost finanțat de SUA pentru Ministerele Afacerilor Interne, serviciul de schimb al informației, serviciile vamale și serviciile grăniceri ale statelor membre. Reprezentanții Departamentului de Stat al SUA participă cu regularitate la lucrările summit-ului GUAM, precum și la reuniunile ministeriale. Statele Unite ale Americii au sprijinit, prin diverse proiecte în cadrul GUAM, combaterea crimelor organizate transfrontaliere, consolidarea securității energetice din regiune prin diversificarea surselor de energie, precum și perspectivele de cooperare pe viitor cu partenerii americani.

Al optulea proiect. În decembrie 2008, Comisia Europeană a creat **Parteneriatul Estic**, care a avut drept scop menținerea și dezvoltarea relațiilor cu Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Obiectivele Parteneriatului Estic sunt:

- politic și economic;
- să apropie țările partenere de UE;
- promovarea securității, stabilității și buneii guvernări;
- facilitarea parteneriatului între organizațiile societății civile cu guvernele partenere;
- încurajarea contractelor între persoane fizice și juridice prin liberalizarea regimului de vize pe termen lung;
- îmbunătățirea securității energetice;
- promovarea valorilor în diverse sectoare și protecția mediului ambiant;

Valorile Parteneriatului Estic:

- democrația statului de drept;
- respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale;
- economia de piață liberă și dezvoltarea durabilă;

Domeniile de cooperare:

- democrația, buna guvernare și stabilitate;
- integrarea economică și convergența cu politicile UE;
- mediul, schimbările climatice și securitatea energetică;
- contactul între oameni;

Al nouălea proiect, vizează Republica Moldova și Ucraina în promovarea conceptului de europenizare prin proiectul de integrare a sistemelor energetice ale țărilor noastre în rețeaua energetică europeană **ENTSO –E**. Acest proiect a fost lansat în anul 2010 și are drept scop extinderea posibilităților de alimentare cu surse energetice diverse, inclusiv din alte regiuni ale globului.

Al zecelea proiect. Recent, la 2 februarie 2012, Republica Moldova și Ucraina au semnat la Kiev, un acord privind crearea **euoregiunii „Nistru”**, din care fac parte regiunea Vinița din Ucraina și șase raioane din nord-vestul Republicii Moldova: Dondușeni, Ocnîța, Rezina, Sorooca, Florești și Șoldănești. Prin acest proiect, se preconizează ca statele noastre să-și consolideze și să dezvolte relațiile de bună vecinătate, parteneriat și cooperare în domeniul economic, social, cultural și umanitar. Acest proiect, de asemenea vine în susținerea procesului de europenizare, prin consolidarea forțelor comune ale țărilor din regiune, întru promovarea în viitorul apropiat a unei cauze comune, în cadrul programului de asistență europeană, pentru realizarea proiectelor comune în interesul dezvoltării social-economice a regiunilor respective. Acordul privind crearea euoregiunii „Nistru” a fost elaborat în conformitate cu prevederile acordului de colaborare între

Republica Moldova și Ucraina, semnat la 23 octombrie 1992, având drept suport, Convenția Europeană privind cooperarea transfrontalieră dintre regiunile și comunitățile teritoriale (Madrid, 21 mai 1980).

Concluzii:

1. Din acțiunile comune enumerate, realizate de către autoritățile publice din Republica Moldova și Ucraina, rezidă că ambele state au depus anumite eforturi întru apropierea și promovarea procesului de europenizare. Însă, toate aceste acțiuni luate în ansamblu, poartă un caracter sporadic;
2. Întru intensificarea aprofundării procesului de europenizare, ambele state - Republica Moldova și Ucraina, urmează să promoveze un concept și strategie de cointeresare a Uniunii Europene, organismelor internaționale, de a argumenta dorința țărilor noastre de aderare la această uniune și îndeplinirea tuturor condițiilor pentru realizarea acestor sarcini;
3. Ambele state – Republica Moldova și Ucraina, trebuie să elaboreze și adopte planuri de dezvoltare economică și socială, juridică și de alt gen, privitor la perspectiva imediată și îndepărtată, în contextul procesului de europenizare;
4. O politică multidimensională selectă, trebuie să promoveze atât Republica Moldova cât și Ucraina în raport cu România și alte țări vecine;
5. Din cele expuse, observăm , că atât Republica Moldova și Ucraina sunt puțin prezente în activități de promovare a idealurilor globalizării. În acest sens, țările noastre trebuie să sprijine toate inițiativele Uniunii Europene, Consiliului Europei, Statelor Unite ale Americii și Organizației Națiunilor Unite în promovarea idealurilor mondializării;
6. Criza economică mondială, efectele demografice și schimbarea climei impun Republic Moldova și Ucraina să modeleze și reorienteze activitatea cotidiană economică, socială, juridică, educațională etc., nu doar la nivel național ci reieșind din realitățile regiunii, continentului și comunității mondiale;
7. Organismele europene și internaționale așteaptă de la Republica Moldova și Ucraina intervenții benefice întru impulsivarea conținutului sistemului de relații internaționale, reieșind din experiența celor 20 ani de independență și activitate în calitate de subiecți de drept internațional;
8. Republica Moldova și Ucraina trebuie să depășească sindromul de consumatori de valori europene și mondiale ci să genereze și să creeze produse internaționale, apreciate și necesare pentru piața de valori din Uniunea Europeană și mapamond;
9. Statele cele mai active și capabile de generare și promovare a valorilor multidimensionale vor domina lumea. Țările noastre –Republica Moldova și

Ucraina trebuie să țină cont de acest deziderat, astfel ca copiii și urmașii noștri să poată beneficia de aceste valori.

Andrei Galben, Academician
Rector ULIM